

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Lzhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 18.

V Ljubljani, 15. septembra 1887. l.

XXVII. leto.

Koliko je mogoče doseči pri pouku o ženskih ročnih delih na podlogi dejanjskih izkušenj z ozirom na krajevne razmere, in kako naj se ta pouk uravná, da se ljudstvo zanj pridobí?

Konferenčna razprava pri okrajnem učiteljskem shodu Kameniškega šolskega okraja v Domžalah v 27. dan jul. t. l. Poročala **Avgusta Klančar**.

Razun navadnih predmetov morajo se učenke ljudskih šol tudi učiti ženskih ročnih del, kar je ženskej mladini v neprecenljivo korist. Saj bodo naše deklice enkrat hišne gospodinje; da pa bodo dobre, treba jih je vsestransko vzgojevati, in pri vzgoji gotovo ročna dela zadnjega mesta ne zavzemajo. Ravno ta pouk vadi in pospešuje pri dekliški vzgoji vse potrebne kreposti in lastnosti kakor: pridnost, snažnost, ljubezen do reda, varičnost in potrpljenje, kar je lepota in dika vsakej ženski. Kjer učiteljica v svojih učenkah zbuja veselje in ljubezen do ročnih del, tam deklice niso brez dela ter po vaseh, logih in po polji ne pohajkujejo, ampak porabijo vsak prosti trenutek za delo. Poiščejo si kak hladan, senčnat prostorček, ter se zabavajo sè svojim delom. Dà, še celó pastirice na paši vkup sedejo in pridno pletó nogavice ali kaj družega ter za kratek čas tudi kako pesmico zapojó. To bi bila npravna ali moralična korist, katero nam urejen pouk v ženskih ročnih delih prinaša. Koliko nam pa še le v gmôtnem oziru koristi! Cele vasí prislužujejo si svoj kruh sè svojo pridnostjo in delalnostjo. Omenjam tù le vzlanje mrežic v Krušnih Gorah na Češkem in tudi v našej ožjej domovini v Idriji, Gorjah i. t. d. Da pa bode pouk v ženskih ročnih delih plodonosen, pa mora biti dobro urejen.

Prvo nam je vedeti, kaj pravi o tem učni načrt za dvorazredne ljudske šole. Le-ta se glasi: „Učna svrha: Znati vsa ženska ročna dela v navadnem domačem življenji. Učna tvarina: Kvačkanje in pletenje; izdelovanje nogavic, pripletanje in vpletanje, krpanje pletkov; zaznamovanje, šivanje, krojenje perila, krpanje perila. — Pouk v ženskih ročnih delih spremlja naj vedno poučevanje o tvarinah, koja se rabijo.“ Namen pouka v ženskih ročnih delih je torej, deklice učiti in uriti v vseh delih, katera ženska potrebuje v hišnem življenji. Učna tvarina razdeliti se mora na razrede oziroma na oddelke. Pouk v ženskih ročnih delih začnè se v prvem razredu, 2. oddelku in sicer poučuje naj se tù kvačkanje. Najprvo je paziti na telesno držanje in ročne pregibke, potem se še-le pričnò narejati pentlje. Učiteljica naj pokaže verižno pentljo, gosto pentljo, šibično pentljo. Ko se deklice teh privadijo, izdelujejo naj vajenico z različnimi kvačkanimi vbodi

in sicer 1. goste pentlje, a) verižna pentlja, b) gosta pentlja skozi oba člena, c) gosta pentlja v zadnji člen, d) gosta pentlja zaporedoma v zadnji in sprednji člen in e) zasukane goste pentlje. 2. Šibične pentlje, a) navadne šibične pentlje, b) dvojne šibične pentlje, c) vkupine zasukanih šibičnih pentelj in d) šibične pentlje na križ. Jako potrebno je, da deklice to vajenico naredé; navadno pa ljudstvo na deželi ni zadovoljno s tem, da se bombaž in čas za vajenice trati. Prosto ljudstvo zahteva, da otrok precej kaj koristnega nakvačka, kar potem, če se domá ne rabi, prodá. Temu se prav lahko ustreže, ako deklice namesto te vajenice naredé zaklopico, pri koji se vseh teh obórov lahko priučé in privadijo. Ko je ta vajenica ali zaklopica dodelana, izdelujejo naj drugo vajenico z različnimi ljuknjičastimi vzorki. Kadar je ta vajenica z mnogobrojnimi vzorki dokončana, izurile so se deklice v kvačkanji užé toliko, da jim bode lahko tudi koristne izdelke kvačkati, kakor raznovrstne mrežice, vložke (vstavke), otročjo obleko, prte i. t. d. — V II. razr., v 1. oddelku (oziroma v 3. razr.) naj bi se poučevalo pletênje, pletênje nogavic, pripletanje in vpletanje nogavic. Učiteljica mora pokazati, kako je sestavljen pletek iz jedne v drugo segajočih pentelj, torej naj naplete pred učenkami 3 do 4 iglice. Potem naj pokaže delo od obeh strani, ter pové, da se jedna imenuje desna, a druga leva stran (prav, narobe), oziroma desna in leva pentlja. Tudi tukaj morajo najprvo vajenico delati. Pri izdelovanji te naj učiteljica deklicam razloží, kaj so nasnovane ali začetne pentlje, kitice, šivčeki, kako se pentlja snema in odzanjka. Po vajenici delajo nogavice; nje deli so: vslec, ravni del nad meči, snemanje, ravni del pod meči, velika peta, kapica, srček, ravni del stopala in ost. Samo po sebi je razumno, da se pri enem paru nogavic vsega tega ni mogoče privaditi; narediti se jih mora torej več. Dobro je, da se v začetku le ene velikosti nogavice pleto in še le pozneje, ko jih užé deklice same izdelavati znajo, z razno velikostjo prične. Če učenke nogavice dobro delati umejo, se jim tudi pripletanja in vpletanja nogavic ne bode težko naučiti. — V II. razredu v 2. oddelku (oziroma v 4. razr.) poučuje naj se v zaznamovanji, šivanji, krojenji perila in v krpanji perila in krpanji pletkov. Najprvo izdelujejo deklice zaznamenico, za kojoj rabijo štramin, berolinsko volno in vezilno iglico. Za deklice na deželi je pa zaznamovalna preja bolje nego volna, ker je močnejša in tudi cenejša, sevéda potem tudi vezilne iglice ne potrebujejo. Deklice izdelujejo križce v raznih legah, potem male vslece. Pozneje naredé črke in sicer zadostujejo latinske velike črke, številke do 12 in gotiška abeceda. Končá se ta pouk z zaznamovanjem perila. — Pri šivanji je tudi dobro, da se najprvo vajenica ali vzglednica naredí. Pri tej naj učiteljica razlaga razne vbode (prednji, zadnji in robni vbod), šév (široka, črezna šév, okrogla, črezna šév in francoska šév) in robec (krajčni robec, živ robec in prešévan robec). Vseh teh vbórov, šév in robcev se pa deklice tudi lahko nauče pri robljenji rut, narejanji predpasnikov i. t. d.; bolj nadarjene deklice ali na večrazrednih ali mestnih šolah šivajo užé tudi lahko kak ošpetel ali kaj družega. Sevéda ga mora sama učiteljica prikrojiti, ker deset- do dvanajstletne deklice še niso za to sposobne. — Krpanje ni družega kakor nadaljevanje šivanja.

Kakor pri drugih predmetih, tako je tudi pri ženskih ročnih delih vkupni pouk jako potreben, to je namreč oni, pri katerem se učenke jednega razreda v istem času jednega dela učé. Tako vkupno poučevanje prihrani učiteljici dosti truda, še več pa druzega časa in učenke vnema bolj k delu, ter jih spodbada k marljivosti. Na deželi med preprostim ljudstvom je pa ta metoda le še brezuspešnejša, kakor ona stara navada, pri katerej mora učiteljica vsakej deklici posebej kazati. Velika ovira vkupnemu pouku je pa tudi razdelitev ur. Če vse učenke o pravem času niso vkup, se jih tudi vkupno poučevati ne more. Ako imajo deklice ročna dela zjutraj od osmih do devetih, ni nikoli točno ob osmih vseh vkup in izkušnja me učí, da tudi vse kaznovanje nič ne pomaga. Sevéda

bolje je, ako se človek le huduje in huduje, nekaj se užé doseže. Je pa zopet nekaj taciñ deklíc, katere so raje potem od dvanajste do jedne ure v šoli, kakor pa, da bi zjutraj ob pravem času prišle. In kdo je potem kaznovan, učenka ali učiteljica? Otroci pa v resnici ne morejo ob osmih zjutraj vsi vkup biti; po zimi jih zadržuje dolga pot in mraz, vzpomladi in po letu pa delo na polji in paša. Bolje je užé za one deklice, koje imajo ta pouk popoldne ob polu štirih do polu petih, ker so vse vkup. Po letu se v tem času lahko dosti naučé in veliko naredé; a kaj po zimi, ko je ob štirih skoro popolno temà in dostikrat se užé ob polu treh več delati ne vidi, zraven tega imajo pa še dolgo pot do dóma. Da bi bil vkupni pouk mogoč, morale bi tudi vse deklice jednako orodje in jednako tvarino imeti, kar je na deželi zopet nemogoče doseči. Vkupno poučevati se pa tudi ne more, ako v šoli ni nikakoršnih učil in orodja, katero bi se rabilo pri pletenji, kvačkanji, zaznamovanji i. t. d. Sploh mora učiteljica tudi pri tem pouku kolikor mogoče po pedagogičnih vodilih napredovati. Pokaže naj najprej narejen izdelek, potem ga naj na tablo nariše, ter njegove dele razlaga, in še le potem naj se dela. Pri kvačkanji naj učiteljica prve vzorke tudi na tablo nariše; poprej mora deklice seznaniti sè znamenji različnih pentelj in sicer pomeni pika (.) verižno pentljo, mala navpična črta (') pa šibično pentljo. Da učenke to dobro razumejo, naj te na deski narisane vzorke poprej čitajo in še le, ko so se jih privadile, pa izdelujejo. Pozneje se to užé lahko izpustí, in deklice kvačkajo po drugih kvačkanih izdelkih. — Ravno tako se mora tudi pri pletenji poučevati po vodilu. Poučuj elementarno in izvirno! — Pri zaznamovanji naj učiteljica pokaže, kako se naredi križec, koji obstojí iz spodnjega polukrižca in zgornjega polukrižca. Tudi pri tem pouku mora učiteljica v začetku črke na tablo narisati. — Pri šivanji in krpanji mora natančno razne vbode, šévè in robce pokazati; sploh naj se učiteljica pri tem pouku mnogo z deklicami razgovarja o tkaninah, o raznih vbodih, o lastnostih šivanke in niti, o potrebi in koristi krpanja, ter naj jih spodbada k veselju do tega dela.

Vidi se iz tega, da pouk v tem predmetu učiteljici napravlja prav veliko skrbí in sitnosti. Kjer imajo posebne učiteljice za ženska ročna dela, kakor v našej sosednej deželi Štajerskej, tam je mogoče, da se natančno ravná po nadrobnem učnem načrtu in da se tudi doseže učni smoter. A ker mi nismo tako srečni, treba bi vender najprej bilo šolski red tako sestaviti, da bi bil ročnim delam odločen tak čas, kateri je temu predmetu najpripravnejši. To se vé, da se zahteva najprej tak dnevni čas, da se dela izvršujejo pri vsakem vremenu in v vsakem letnem času, brez škode za oči. Prizadevanje učiteljic bi bilo drugič podpirati s tem, da tudi krajni šolski svèt skrbí, da bi se stariši, ki svojih otrok o pravem času v šolo ne pusté, opominjali ali še celó kaznovali. Ako pri vzgoji otrok šola in domača hiša izpolnjuje svojo dolžnost, potem — pa tudi le potem je upati, da se bode tudi v tem za žensko mladino neobhodno potrebnem predmetu doseglo, kar se o njem pričakuje.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

Realno znanje, zadržaj predmetov ali materijalni namen poukov, to so mu samo sredstva za formalno svrho vzgoje. Duševni razvitek začénja z nazorom, in vsak pouk naj se opira na nazore. Treba je na to gledati, da se v otroški zavesti učvrstijo najbolj oni vtisi, ki so pri stvari bistveni, in da zavest loči te vtise od slučajnih ter si stvari prave pojme. Pri vsakem predmetu je bistveno število, oblika in beseda (ime). Po tem takem je to troje elementarno sredstvo vsakega pouka. Izučenje

števila obsega računstvo, izučenje oblike merstvo, risanje in pisanje, a izučenje besed glasoslovje, besedoslovje in vaje v govoru. Vajam v govoru je pglavilna svrha ta, da si deca na podlogi nazorov ustvarijo, kolikor mogoče, jasne pojme o raznih stvaréh.

Vaje v govoru morajo po tem takem biti tudi vaje v mišljenji. Pred vsem je treba, da je človek, posebno njegovo delo, predmet ali gradivo takih vaj.

Potem naj otroci ogledavajo in spoznavajo to, kar jih obdaja, naposled delo ljudi in ostalih stvari. Kadar so vse to dobro spoznali, treba jim je razjasniti zvezo poedinih reči, besed in izrazov. V govoru naj se prej vadijo, nego začnó čitati in pisati.

Gledé učne oblike ali učnega postopanja zahteva Pestalozzi, da učitelj najprvo pred otroci govori to, kar se jim je treba naučiti, in da potem otroci za njim po taktu ponavljajo to tako dolgo, da si zapomnijo.

Katehizovanje in sokratizovanje je obsodil, ker je negotovo in brez prave podloge. Včasih naj se učence pač vpraša, ali samo to, kar se jim je prej povedalo.

XIII. Ivan Herbart.

Ivan Friderik Herbart (l. 1776.—1841.) je zavoljo tega znamenit, ker je postavil pedagogijo za središče filozofije in se izjavil, da se ima vrednost vsakega filozofskega sistema ceniti po tem, ali more služiti pedagogiji. Herbart je bil nekaj časa hišni učitelj v Bernu. Pri tej priliki seznanil se je tudi s Pestalozzijem in se je živo zanimal za njegove pedagogijske nazore. Potem je postal profesor filozofije in pedagogije, najprvo na vseučilišču v Kraljevcu, kjer je osnoval pedagogijski seminar, a potem na vseučilišču v Göttingenu. Najznamenitejša njegova pedagogijska dela so bila: „Obča pedagogija“, „Obris pedagogijskih predavanj“, „Listi o uporabi psihologije na pedagogijo“. Čeravno je Herbart pedagogijo združeval s vkupno filozofijo (metafiziko, estetiko), jo je vendar največ osnoval na etiki in psihologiji. Etika mu znači svrho, a psihologija pa sredstva in načine vzgoje. Pedagogija mu je znanost in umetnost.

A Herbart ni osnoval svoje pedagogije na stari etiki in psihologiji, ki ste bili polni predsodkov in zmot. On je na to deloval, da temelj na načela njihova privéde na enostavne in naravne zakone; zato se more imenovati reformator teh znanosti. Najbistvenejše premembe je izpeljal v psihologiji. Duša mu je enostavno bitje brez posebnih prirojenih moči in sil. V njej delujoče sile so spoznanja, ki so postala po vnanjih vtiskih. Iz delovanja duše nastanejo razni duševni pojavi, ki jih v navadnem govoru zovemo um, pamet, razum, čustvo, volja itd. Ali teh pojav niso izvedle posebne moči. Nauki o takih močeh so odveč; Herbart jih imenuje „psihologijske pravljice“.

Za svrho vzgoje smatra Herbart moralo ali značajnost, t. j. volja se ima po vzgoji tako izobraziti, da se popolno in brezpogojno podvrže moralnim idejam (blagohotnosti, pravici, pravičnosti, popolnosti in moralni svobodi). Po vsem je krivo, ako se svrha vzgoje išče zunaj človeka, in ako se vzgojenec vzreja za državo, cerkev, družino itd. Vzgojenec je pri vzgoji sam sebi svrha ter daje sebi in s svojo osebno moralo vrednost in znamenitost raznim idealnim objektom (državi, cerkvi itd.).

Značajnost ali absolutna krepost je potrebna svrha vzgoje, ki se pa doseže še le na koncu vzgoje. Poleg te najviše svrhe postavlja Herbart še bližjo, in to je mnogostrokovno zanimanje. Po njegovem mnenju se ima z vzgojo, posebno s poukom v otroku razviti tako duševno delovanje, ki je naravnano na razne predmete. To mnogostransko zanimanje zahteva Herbart namesto soglasnega razvitka duševnih sil in moči, katere je njegova psihologija zavrgla.

Vzgojno delovanje se po Herbartu delí na troje, na strahovanje, pouk in ravnanje ali vladanje (metoda) učencev. S strahovanjem se krči razuzdanost in divjost gojencev.

Glavna sredstva strahovanja so nadzor, zapoved, prepoved, pretenje in kazen. Kolikor je pa le mogoče, delati se ima na to, da se ta prisilna sredstva zamenjajo z vzgledom in ljubeznijo.

Pouk je najznamenitejši del vzgoje, ker se ž njim popolnuje mišljenje in spoznanje, iz katerega pride volja, ki se z vzgojo privede do kreposti. Pouk torej posredno deluje na razvitek volje, in da postane uspešen, ima se po njem duševno delovanje okrepčati in oplemeniti, t. j. pouk mora biti vzgojen.

XIV. Friderik Fröbel.

Friderik Fröbel (l. 1782—1852.) je zavoljo tega znamenit, ker je osnoval zabavišča ali otročje vrtce, namreč zavode za izobražbo otrok od 3—6. leta. Prvi otročji vrtec je bil otvoril (l. 1840.) v Blankenburgu. Najznamenitejše njegovo pedagojsko delo je „Človeška vzgoja“. Njegove misli o vzgoji otrok v prvi dobi so zelo zanimive, in ker se na nje opirajo otročji vrti, zato jih hočemo na kratko navesti.

V vsakem otroku je, pravi Fröbel, klica za vse, kar je dobro, lepo in resnično. To kal je treba samo pozorno gojiti, pa se bo razvijala in obilno sadú rodila. Najbolje in najgotovejše se na otroka deluje z igro. A treba je podajati mu take igrače, katere more na vse strani pregledovati, na razne načine jih uporabljavati in to in ono iz njih sestavljati. V vsaki igri mora biti klica za naslednjo, tako, da se delavnost od stopinje do stopinje naravno razvija. Igre morajo biti uravnane po sposobnostih in dóbi otroka, in ž njimi se ima spodbujati um, srce in volja. Vrh tega je treba, da so zanimive in mile otrokom in da pospešujejo njih razvitek. Igrače za otroke so krogla, žoga, kocka, telesa za stavbe, lesene šibice, deske, valjarji. Iz njih morejo otroci po lastnem okusu izpeljavati razne oblike. Naposled se jim dajejo papirni ostrižki, da delajo iz njih križce, zvezde, škrinjice, omarice, hišice itd. Razen tega izbadajo in izrezajo živali, rastline, orodje in dr.

(Dalje in konec prih.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

Dr. Jožef Ulaga r. 15. jan. 1826 pri sv. Petru pod Svetimi Gorami, sveč. 1851, kaplan pri Novi Cerkvi, na Dunaju l. 1857 doktor bogoslovja, kaplan v Brežicah, l. 1858 učitelj veroznanstva na gimnaziji Celjski, l. 1859 profesor bogoslovja v Mariboru, l. 1861 podravnatelj semeniški, l. 1875 nadžupnik in dekan v Konjicah, u. 4. okt. 1881. Spisoval je z drugimi vred slovenski

a) Djanje Svetnikov Božjih, na svetlo dal A. Slomšek. U Gradcu l. 1853—4. I. II. (Vid. Jezič. 1886 str. 17).

b) Zgodovina sv. vére v podobah novega zakona. Spisal Jožef Ulaga. Izdala družba sv. Mohora. V Celovcu 1855. 8. 85. Na koncu so lepo pojasnovani sv. zakramentje v sliki in besedi po „Apost. Djanju“.

c) Dopisoval je v Drobotnice na pr. l. 1859—60: Petrovče str. 5—15 (s sliko cerkve in čudapolne podobe Matere božje); l. 1863: Izgled kristianske potérpežljivosti; Boljše je umreti, kakor Boga žaliti; Ave Maria (Prilika); Sekira in les, Dve topolki (Basni v obliki pesniški); Kako si učitelj spoštovanje pri otrocih zadobi. — L. 1864: Presladko serce Jezusovo (Prevod lat. pes. iz Danice št. 20). — L. 1865—66: Domača odreja otrok. Opomin za starše. Mati, prva učiteljica otroška. Otročja čutila, prva šola za starše. Bedarije pri otroški reji, ki pa žalostne nasledke imajo (Str. 237—264),

Pri družih letnikih, kar jih je izdalo ravnateljstvo Lavantinskega semenišča, je pomagal, tega je pa vredil: Slomšekove Drobtinice za leto 1865—1866. XIX. L. Izdalo ravnateljstvo Lav. sem. Čisti znesek v prid semeniške knjižnice in cerkve. V Mariboru. Nat. E. Janžič. 8. VI. str. 294. Na razgled bodi iz krepkega Predgovora p.

„Časi hitreje tekó, kakor dela človeške — ta resnica se je nad Drobtinicami že drugipot izpolnila . . Nemila prememba pri vredništvu . . ker . . g. Fr. Kosar iz semenišča v drugo službo povzdignjeni bili . . . Po stari Evropi je dnešnje dni povsodi mnogo „pekočih vprašanj“, ki pa le za to svet pekó, ker se prav rešiti nočejo. Tudi nas Slovence po raznih delih splošne nam Avstrije pēče posebno eno vprašanje, namreč: kedaj za božjo voljo se bode tudi z našim narodom ravnati začelo po vradnijah, kakor se z vsakim drugim narodom pod milim solncem ravná, da namreč vradniki s podložnimi občujejo ustmeno in pismeno v jeziku narodnem, kakoršnega ljudstvo zastopi, ne pa v ptujem, kakor se to žalibog pri nas godí. Očitno je, da dokler slovenski jezik ne dobí pri vradnijah popolnoma svojih pravic, jih tudi v višjih šolah dobiti ne more; dokler pa v šolah ne obveljá, se tudi slovenski narod povzdigniti ne more na višji stopnjo duševnega razvoja; tedaj nas prav nemške vradnije zaverajo v književnem napredku itd.“

d) V Zg. Danico na pr. l. 1866: Spominki iz Marije Cele itd. — L. 1870 št. 2 se je — Kalophron christianus — oglasil zoper nazore Stritarjevega Zvona, čegar vrednik mu v dveh svojih prikladah l. 3 in 4. odgovarja brez — poboljšanja.

e) Novice imajo l. 1870 str. 246—8 na pr. govor njegov v kat. konservativnem društvu v Mariboru po geslu: Vse za vero, dom, cesarja itd.; l. 1881 njegovo smrt (Str. 331).

f) Slovenskega Gospodarja je čvrsto vredoval od sredi l. 1871 do konca 1874, kjer se nahaja mnogo značajnih spisov njegovih, da i „Zvon l. 1881“ pravi, da je dr. Uлага bil „eden najpogumnejših boriteljev za pravice naroda slovenskega na spodnjem Štajarskem“. — In „Kres“ piše (str. 681 l. 1881): „Kot goreč pridigar v crkvi in navdušen govornik v političnih društvih, kot vesten mnogoleten učitelj in odgojitelj lavantinskega duhovništva, kot soustanovitelj kat. tiskovnega društva v Mariboru in urednik „Slov. Gospodarju“, kot neprestrašen zagovornik narodnih pravic v slov. časnikih in pred državnimi in crkvenimi oblastnijami, ima dr. Josip Uлага velike zasluge, ki so še vse premalo pripoznane in cenjene. Naj svetli narodnjak v miru počiva, na zemlji pa mu ohranimo blag spomin!“ — Nagrobnico mu je zložil Braslovški dekan J. Bohinec (Zg. Danic. 1881 str. 681) na pr.:

Za blagostanje domovine mile
Sercé je tvoje vsaki. čas gorélo;

Drugačnih sreč nijedne ni želelo,
Razvèn, da dom se réši vsake sile itd.

Jernej Lenček r. 25. avg. 1827 na Brezovici poleg Ljubljane, sveč. 1851. nekaj časa na Dunaju v Avgustineju, potem l. 1854 kaplan v Žiréh, naposled kurat v Šempetru na Notranjskem, u. 7. okt. 1861. Slovenski se je oglasil

a) v Novicah l. 1850 str. 196—8: Nasvèt novih mesečnih imén za vse Slovane.

b) V Mittheil. des hist. Vereins l. 1857 je priobčil: „Verzeichniß älterer slovenisch gedruckter Werke als Beitrag zur Verfassung einer vollständigen sloven. Bibliografie“.

c) Slovenski Romar. Koledar v poduk in kratek čas za navadno leto 1857. Pervi tečaj. V Ljubljani 8. XXXVI. 81 + 12. Zal. J. Giontini. Nat. J. Milic. Napoveduje se na pr.: „Slovenski Rómar sim in hočem biti svojim ljubim Slovincam. Romal bom po domači deželi, pa tudi v ptuje bom rad pogledal; . . . poslušal, popraševal . . ; potem pa, kot pošten in pobožen romar Slovincam to povedal, razkazal in priporočil, kar služi Bogu v čast in hvalo, Slovincam pa v njih dušni in telesni prid, v njih časno

srečo in večno zveličanje . . . — Prerokvanje za vsaki mesec. Koledar. Sejmi. Pobožne pesmi, zl. F. (Frelih). — Aposteljni slovenske zemlje. Hicinger. — Prigodbe. Oče na smertni postelji. P. Kaznjena kriva prisega. Likar. Silne sodbe. Prigodbe nekdanjih časov. L. Dolinar. Mnogoverstno. Pesmi. Kje je Slovincov očetnjava! Hrepenjenje živine po železnici. Pójmo radi. F. — Mladenčiku. Jok in Smeh. Majnik. Razvalina. Varl. — Bela Ljubljana. Beli Ljubljanani se limbar poda. J. L. (Lenček). Zgodbe. Ljublj. mesta. Hic. Nektere vošila: Ljubljančanam; Slovincam. Basen. Kratkočasnice. J. L. — Slovenski Romar. Koledar v poduk in kratek čas za leto 1858. Drugi tečaj. V Ljubljani. 8. VIII. 170. Dr. Ign. Knoblehar (slika). Koledar. A. Pesmi. Sercu Jezusovimu. Jozip Hašnik. Benedicite Mariam. Janez Volčič. Marije sedem žalost. J. Lenček. Hvala Božja. Deviški venček. Hic. — Sveti mučenci slovenske zemlje. Hic. Cerkev sv. Petra v Rimu (s sliko). J. Lenček. Popis Križne gore in božjega pota. Jož. Bevk. Sestra usmiljenka. Spoštovanje znamenj božjih ob potih. Nektere besede Romarja zastran znamenj ob potih. Molite radi. J. Lenček. B. Pesmi. Kranjska. Hueber. Dračje in violica. Jozip Hašnik. Ljubljansko močvirje. J. Lenček. — Ljubljansko močvirje, popisal Hic. Afrika na zapadni strani. Žirovski svet. J. L. Najdeni zaklad. Perva hranilnica v deželi. Prigodbe nekdanjih časov. L. Dolinar. C. Kratkočasne. Slovenski Romar v kerčmi in pod lipo. Jož. Marn. Štongrajtar — Falot. Dva godca — srečna v nesreči. Vaga krivična. Kratkočasnice. Kaj Romar Slovincam za leto 1858 nadalje voši in svetuje. V 20. razstavku poslednjič svetuje: Da bi si hotli Slovenci Zgodnjo Danico, znane Novice, ravno tako tudi druge bukve duhovniga in neduhovniga pošteniga obsežka obilniši preskerbovati, prebirati in nauke dovezemati, ali da naravnost rečem, bolj kupovati in s tem domače slovstvo podpirati. Če bodo imeli slovenski pisatelji le trud in izdajatelj, založniki, prodajavci le zgubo, bo šlo le rakovo pot. Ker nas je Slovincov le malo, morajo ti domače književstvo in slovstvo obilniši podpirati. S tem, se vé, Romar tudi svojo knjigo priporoča in želi, de bi mu Slovenci tudi za letos in za naprej dobri prijatli in podporniki ostali. Jernej Lenček. Vodilo Romarja za nav. l. 1858: »Bodi pobožen, previden in delaj čversto: — Blagoslov Božji — obilno plačilo ti bo«.

d) Vodnikov Spomenik l. 1859 ima str. 169: Cvetlica „Operosa“. Zl. Jernej Lenček (Glej Jezičn. l. 1884 str. 1. 53; l. 1885: str. 1).

Janez Šólar r. 27. avg. 1827 v Kropi, sveč. 1850, beneficijata in vzgojevatelj v Radovljici, potem v Ljubljani v rodbini grofovski (Thurn, Chorinsky), l. 1852 pomožni učitelj v gimnaziji Ljubljanski, l. 1854 profesor gimnazijski v Celju, l. 1858 v Gorici, l. 1868 v Ljubljani, l. 1871 deželni šolski nadzornik v srednjih učilnicah, l. 1879 v Zadru, kjer je u. 22. febr. 1883. Slovenski pisal na pr.

a) v Slovenskega Prijatla v Celovcu l. 1855 in 1856 (str. 24. 25): Nekaj v prihodnje slovnice in slovarje itd.

b) Novice l. 1855 str. 75: O spisovanji dobrih slovenskih knjig. — Od doveršivnih glagolov. Spisal J. Šólar gledé na gosp. Navratilov spis v 88—99 listu lanskih Novic (Doklada). L. 1856 str. 312: Nekaj od naših sostavnih (sintaktičnih) zadev v prevdarek. L. 1857 str. 219: Nekaj za čiščjenje slovenskega jezika itd.

c) Slov. Glasnik ima l. 1862 str. 204—6: O slovnični terminologiji; str. 336—8: Kako naj se pomnoži slovenska abeceda za etymologične potrebe?

d) Gimnazijsko izvestje v Gorici 1858. IX. S. 14—37: „Die Tempora u. Modiim Slovenischen mit Rücksicht auf das Deutsche und die classischen Sprachen“. — Ljubljansko gimn. izvestje l. 1868 ima str. 17—27 učeni spis: „Besedoslovje, kako se je začelo in kak napredek je do sedaj stvorilo“. — L. 1869 pa str. 8—13: „O besednih pomenih“.

e) Deutsch-slovenisches Wörterbuch zu Prof. K. A. Madiera's deutschen Lesebüchern für die 1. und 2. Klasse an Mittelschulen. Verfasst von J. Šólar. Laibach 1873. 8. S. 150. Druck v. J. Kleinmayr u. Bamberg. Verlag des Verfassers. — O pisavi njegovih bodi na pr.:

„Lep dar božji je, komur je dano, da more pismeno učiti ali razveselovati narod svoj, da zna dobre in lepe bukve pisati . . . Dobre bukve so veselje mladosti, tolažba starosti. Dobrih bukev je posebno treba nam Slovencom: kajti malo jih imamo dozdej, ktere bi nas učile potrebnih véd. Tedaj naj bi rodoljubi pa védni možje pisali za ubogi nevedni narod! Pravimo: vedni možje; kajti samo rodoljubje, čeravno lepa lastnost, ni zadostno, da bi dobre knjige zlagalo; treba je, da so rodoljubju pridružene tudi primerne vednosti itd. (Novic. 1855 str. 75).“ — „Silno potrebno reč je sprožil gosp. Iv. Macun v 2. l. l. Glasnika, spregovoriv o slovnični terminologiji. To da meni se ti pogovori ne zdijo toliko potrebni za to, da bi se popolnoma jednolični slovenski izrazi vpeljali — kar se mi sedaj še skoraj nemogoče zdi —, kolikor za to, da bi si vsaj po večem za šolo oskerbeli tako terminologijo, ki učenje naj bolj speši, sluhu pa prezoperna ni (latinsko-gerška). Vem, da se bodo teh izrazov kateri marsikomu čudno zdeli, vsi pa morebiti ne bodo za zavreči; si pa te izberite, kateri vam bodo po godu, pa bomo le spet za kako piko na boljšem (Glasnik 1862 str. 206).“

Odbornik „Slov. Matice“ bil je J. Šólar načelnik književnemu odseku, presojeval razne rokopise, pripravljal in popravljal gradivo za Wolfov slovensko-nemški slovar. Janežičevo slovensko slovnico itd. O smrti glasilo dalmatinskih Hrvatov „Narodni List“ preslavlja pokojnika: „Ž njim so naše šole udobile neprecenljivo pridobitev, kakor zdaj trpé veliko izgubo. Odlikoval se je ne samo po svojem vsestranskem, a osobito filologičnem znanji, po svoji pedagogični zvedenosti, nego osobito tudi po svoji nepristranosti in veliki marljivosti. In če je ostal tudi oddaljen od političnih bojev, ljubil je iskreno naš narod, radoval se njegovemu, kakor sploh vsakemu napredku. Pokojnik je pal žrtva svoje neumorne delavnosti, svoje ljubezni do šole. Spomin Šolarjev se ne bode tako lahko izbrisal itd.“ (Vid. Zvon 1883 str. 253—256; 272—275. Kres 1883 str. 221).

Književstvo.

(Vestnik šolske družbe sv. Cirila in Metoda. I. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani 1887. Tisk „Katoliške Tiskarne“.) Pod tem naslovom izšlo je prvo izvestje tega našega podjetja na dan. V njem čita se družbe zgodovina, počeni s prvem člankom, ki je sprožil to idejo, popisana sta prva in druga velika skupščina, naposled pa je imenik podružnic z izkazom pokroviteljev, ustanovnikov, letnikov, podpornikov in uplačanih vsot. Družba sv. Cirila in Metoda ima doslej 64 podružnic, v njih pa 25 pokroviteljev, 516 ustanovnikov, 2530 letnikov, 871 podpornikov, častnega člana pa jednega (mons. A. Einspieler). — Vse podružnice nabrale so doslej 11.334 gld. 28 kr.

Stritarjevih zbranih spisov izšel je 12. zvezek. V njem se nadaljuje roman „Zorin“.

Dopisi.

Iz Primorskega. »Srcé« — »Cuore«. Národ slovenski nima pesnika nì pisatelja, ki bi nam bil po svojej notranjosti in mišljenji, po svojih nazorih in načelih takó znan, kakor prof. Stritar, naš Boris Mirán. Res je kólikor tóliko vsak umotvor — naj ima užé katero obliko si bodi — nekak izraz pisateljevega mišljenja, ali vsaj nekak odsev njegovih načel; vender pa je

poleg oblike večkrat obseg, ali so pa tudi drugi odnošaji, ki nam zagrinjajo jasen pogled v pisateljevo dušo. V pojasnovanje se pišejo sicer razne kritike in ocene, ali tudi te so večkrat relativne vrednosti in polovičnega uspeha; saj je ocenjevatelj več ali manj le ponarejevalec pisateljske snovi in večkrat tudi kriv tolmač duševnega življenja pisateljevega. Marsikomu se je utegnilo pripetiti, da je knjigo ali priprosto pesmico nezadovoljen položil iz rok, ne morda, ker mu ni ugajala po vsebini ali obliki, ampak ker je ni razumel, ker ni spoznal, kaj je pisatelj z njo prāv za prāv nameraval. Kólikokrat si skušamo pomagati iz take zadrege s povpraševanjem o pisatelji, o njegovem socialnem položaji i. t. d., mislé, da nam bode mogoče iz podatkov o njegovi zunanosti sklepati na njegovo notranjost ter pojasniti si njegov umotvor. In ali se nam to tudi večkrat ne posreči? — S káko hlastjó odpremo priprosto pismice došlo nam iz znane prijateljeve ali znančeve roke, če tudi nam je morebiti vsebina užé več kot znana! — S káko pozornostjo se čitajo v politiskih listih priprosti dopisi iz domačega kraja, dopisi, za katere smo užé naprej vedeli, katerih vsebina nam je bila užé prej znana! — In s kakim veseljem prebiramo knjige, katere smo užé tóliko in tólikokrat čitali, iz katerih torej ne zvemo posebnih novosti! — Da nam knjiga ali sploh duševni izdelek ugaja, treba je različnih faktorjev, in mej temi ni najzadnja pisateljeva subjektivnost. In v tem pogledu moramo dati Stritarju prednost pred drugimi pisatelji in pesniki slovenskimi.

Kakó je pa prišel Stritar do tega? — Kakó pridejo drugi ljudje? — z občevanjem. No, ali je Stritar občeval z vsem národom slovenskim? Dà, občeval, pogovarjal se je sè slovenskim čitateljstvom v svojih »Kritičnih pismih« (v Janežičevem »Glasniku«) in v svojih »Literarnih pogovorih« (v dunajskem in ljubljanskem »Zvonu«). To so tisti spisi, s kojimi si je Stritar nakopal na glavo največ sitnosti in tudi neprijateljev, a katere je národ slovenski v ogromni večini čital z veliko pozornostjo. S temi pogovori je postal Stritar ocenjevateljem lastnih umotvorov, pojasnil nam jih je takó, kakor bi nihče ne bil mogel, priljubil nam jih je, kakor je nam priljubljeno pismice dražega prijatelja. Ž njimi si je pa tudi pridobil neprecenljivih zaslug za naše slovstvo: postal je prvi literarni kritik slovenski.

Ne bodem se bahal, da sem Bog vé kóliko čital v svojem življenji, a čital sem vender nekaj, pa ničesar ne tólikokrat, kakor Stritarjeve »Literarne pogovore«.*) Mogoče, da so se mi ti pogovori takó priljubili prāv zategadelj, ker so bili napadani; saj je znana anekdota, kakó je nekemu pisatelju bila najboljša reklama za njegovo knjigo priprosta opombica na ovojni poli, naj bi knjige ne brala ženska mladina in kakó se je prāv ta za njo pulila. Naj se pa Stritarjevim pogovorom oponaša kar hoče, odrekati se jim ne more, da ne izvirajo iz čiste ljubezni za naš národ, kateremu odkriva Stritar napake z brezobzirno odkritosrčnostjo; tajiti se ne dá, da niso — kakor v obče vsi spisi Stritarjevi — pisani s čudovito doslednostjo — da o drugih vrlinah molčim. »Od prvega pojava na književnem poiji — piše dr. Celestin v »Slovanu« — pa do sedaj vidimo, da si je Stritar ohranil svojo odločno individualnost«. In Stritar sam: »Moji nazori o umetnosti, slovstvu in naših slovstvenih potrebah, ostali so v načelih, kakoršni so bili nekdaj«.

Za nas učitelje imajo ti pogovori še posebno važnost. Stritar je vpletel v nje svoje nazore o vzgoji mladine.***) Obširneje je o tem pisal v 15.—18. listu svojega »Zvona« 1879. l. Povod so mu dali g. Tomšiča »Dragoljubci«. Ocenjeváje njih prvi spis je podal Stritar našim sedanjim in prihodnjim pisateljem (in prelagateljem) knjig za mladino zlat navod, kateri bode mnogo vplival na razvoj našega pedagoškega slovstva in na razumno in naravno vzgojo naše mladine. Ta navod slove: »Na noge, pisatelji slovenski, kateri čutite zmožnost v sebi, pišite za »mladino! Ne mislite, da se s tem ponizate sè svojim talentom, češ, za mladino naj pišejo kaki »nižje vrste pisatelji, kakor izdaje koledarje, kedor kaj boljega ne vé. Delati za mladino, to je »vzvišen, svet poklic, za katerega so izvoljeni samo najboljši, najblažji možje. Pišite, kar kateri »najbolje more in zna: pesmi, povesti, igrokaze! V vsem kar pišete, bodite resnični, pošteni, ne »mislite si: za mladino je že dobro, kar je in kakoršno je. Za mladino je najboljše ravno dobro »dovolj, pravi Nemeč; zlata beseda, katera vam bodi vedno pred očmi! Merite naravnost v srce, »v njem budite in gojite blage čute, ljubezen do narave, roditeljev, domovine, človeštva, veselje do »dela, varčnosti, treznosti; učite jih dolžnosti, katere imajo do sebe, do svojih, do človeštva; »tirajte in trebite iz mladih src vse, kar je hudobno, surovo, podlo. A vse to brez suho- »parnega in dolgočasnega moralizovanja in modrovanja! Resnica naj vas vodi »povsod: naravo, svet, življenje kažite svojim mladim bralcem v pravi podobi; vse bodi zdravo,

*) Nekako posebno se je izkazal Stritar v »Literarnih pogovorih«. »Slovan« l. l. str. 43.

***) G. Gradišnik nam je večino teh vzgojnih izrekov nabral in objavil v »Učit. Tovariši« l. 1884.

»jedrovito brez mehkužne sentimentalnosti, a tudi brez surovosti! Ljudje in zlasti otroci v vaših »spisih naj bodejo taki, kakoršni res po zemlji hodijo. Sosebno vam priporočam otroke; mislijo naj vam in govoré kakor otroci in vendar imej vse svoj posebni pomen. Vi ne veste, kakó »zlate resnice, kakó globoke modrosti je mogoče pokladati otrokom v nedolžna usta, in vendar »bodejo govorili po otročje. To je težavno res, ali kedor tega ne zna, naj ne piše za mladino.«

Takó Stritar. In vendar so tudi ti Stritarjevi nazori o vzgoji naleteli na nasprotje. S katere strani? — učiteljske? Čudno! Jaz ne najdem v tem nauku Stritarjevem družega, nego veren komentar k prvemu učnemu načelu: Pouk bodi naraven! — Pa pustimo to! Stritar se ni spustil v boj, tudi ni iskal zagovornika svojim načelom. Našel ga je pa vendar, našel je zagovornika in posnemovalca po svojej volji. Žal da ne mej slovenskim pisateljstvom. Kar je Stritar z ónim navodom nameraval, to je izvršil odličen pisatelj italijanski, Edmondo De Amicis v svojej knjigi za dečke (*Libro per i ragazzi*) nazovljeni »Cuore«.

Edmondo De Amicis je porojen v mesteci Oneglio v Liguriji 21. okt. 1846. Dovršivši gimnazij v Cuneji (Cuneo) stopi v vojaško šolo v Modeni. Iz te šole izide kot lajtnant. L. 1866. se udeleži bitke pri Custozzi. Leto potem prevzame uredništvo vojaškega lista »L' Italia militare« v Firenci. Ko so Italijani vzeli Rim, popusti vojaško službo. Od tedaj deluje le na slovstvenem polji italijanskem ter živi oženjen v Torinu. Prepotoval je Špansko, Nizozemsko, Angleško, Francosko, Turčijo in severno Afriko. Vsa ta potovanja je popisal v potopisih: »La Spagna«, »Ricordi di Londra«, »L' Olanda«, »Marocco«, »Constantinopoli«, »Ricordi di Parigi«. Razen teh je spisal še okolu 14 večih del. Posebno slavo si je pridobil kot vojaški pisatelj. Nekaj pripovednih spisov njegovih je prevél Pavel Heyse na nemški jezik. A najbolje se je razširila njegova knjiga »Cuore«, ki je doživela užé 52. nast. *)

Ta knjiga je namenjena prav za práv — kakor predgovor pravi — dečkom početnih šol (mej 9. in 13. letom) ter bi se mogla imenovati: Zgodbe jednega šolskega leta, katere je spisal učenec III. razreda neke municipalne šole v Italiji. — S tem pa ni rečeno, da bi jo bil spisal práv ón sam takó, kakor je tiskana. Zabeleževal je zaporedoma, kakor je znal, kar je videl, slišal, mislil, v šoli in zunaj šole; in njegov oče je spisal konec leta po ónih beležkah to knjigo, prizadevaje si ohraniti misel in besedo dečkovo neizpremenjeno, kolikor je bilo mogoče. Ta pa je štiri leta potem kot gimnazijski učenec rokopis še enkrat prečital ter dostavil kaj svojega, spominjaje se še dobro oseb in stvari.

Takó predgovor. Knjiga sama je po mesecih šolskega leta razdeljena na deset poglavij. Vsako poglavje oziroma mesec (prvi in zadnji sta le polovična, ker traja šolsko leto od polovice oktobra do polovice julija) razpada na več beril, **) katerih je vseh sto. Vsako berilo je záse neka celota — kar dela knjigo primerno še nerazvitej doumljivosti otroškega bralca —, vendar so pa ta berila po času, vsebini ali drugih odnošajih v zvezi mej sobój, takó da delajo vsi vkup neko celotno delo. Večina teh beril je pripovedne oblike, katera je otroškej razboritosti najprikladnejša in otroškej vobraznosti najpristopnejša. Vsa berila pa zajemljejo snov iz otroškega življenja, iz njegovih odnošajev do šole, učitelja, součencev, do rodovine, starišev, bratov, sester, sorodnikov, znancev, do domovine, vladarja, za domovje zaslužnih mož, sodržavljanov, s kratka: do človeštva in po njem do Boga. Sevéda bi bilo pisatelju težko govoriti o marsikaterem teh odnošajev, ali ón pripravlja svoje mlade čitance za poznejše življenje, in zato je treba, da jih seznanja z marsičim, kar presega še njihovo mladostno izkušnjo, da jih uprav na podlogi te izkušnje napeljuje na odnošaje njih poznejšega življenja in iz njih izvirajoče pravice in dolžnosti. Od znanega k neznanemu. Knjiga je eminentne važnosti za vzgojo, prava vzgojna knjiga; v njej vidi mladi čitalec kakor v zrcalu dobre in slabe, prijetne in neprijetne strani svojega in svojega sočloveka življenja. Delujoče osebe so večinoma otroci, »taki, kakoršni res po zemlji hodijo«. Ti otroci mislijo, govoré in čutijo po otroško. Mladi bralec naletí v knjigi na marsikak prizor, kojega je užé sam večkrat doživel. Dečki, ki v tem ali ónem prizoru nastopajo, so mu stari znanci; ni jim treba družega, nego ime premeniti, in mladi čitalec vidi v tem svojega bratca, v ónej deklici svojo sestrico, zopet v ónem dečku svojega otroškega tovariša, znanca, prijatelja i. t. d. Vse naravno, vse resnično.

»Merite naravnost v srce, v njem budite in gojite blage čute, ljubezen do narave, roditeljev, domovine, človeštva« priporoča Stritar našim pisateljem. Primerimo to priporočilo s knjigo italijanskega pisatelja. Knjiga ima — kakor rečeno — sto beril, vsako ima svoj poseben nadpis — gotovo zarad različnosti —, a vsi ti nadpisi bi se lahko izpustili, na njihova mesta

*) Italijanske izdaje brojé navadno po tisoč iztisov.

**) Prof. Erjavec mi je priporočal, naj bi „Lesestück“ slovenili „berilo“, a „Lesebuch“ „čitanka“.

zapisala stokrat beseda »srce« in berila bi ostala, kar so. Srce, ljubezen, ljubeznjivost, blagi čuti odsevajo iz stotice teh beril v najrazličnejših variacijah. A to se ne godi na dolgo in široko, v visokih moralizovalnih govorih; kratek prizorček, dvoje besed, in namen je dosežen.

Prvo berilo ima nadpis »Prvi šolski dan«. Dan vpisovanja, dan nereda za šolo in kar je v njej; ko vsakdo skrbi, da svoje opravilo hitro opravi ne brigaje se za drugega: stariši, da svojega otroka vpišejo, učitelj oziroma voditelj, da se vpisovanja prej ko prej iznebí. Kdó bi v tej zmešnjavi iskal uljudnosti, ljubezni? In vender! — Tudi naš Henrik — takó se imenuje mladi začetnik te knjige — tudi Henrik gre sè svojo materjo vpisat se za III. razred. Pred šolo se je nakopičilo toliko ljudstva, da je bilo šolskemu slugi in mestni straži komaj držati prost vhod v šolsko poslopje. Blizu vrat začuti Henrik, da ga nekdo prime za ramo: bil je njegov lanski učitelj (II. razreda) ter mu je rekel: »Torej, Henrik, ločena sva za zmeraj?« — S trudom se pririje z materjo skozi gnuječo do voditeljeve pisarne, z vrat svojega razreda zagleda Henrika bivša njegova učiteljica v višem oddelku I. razreda ter ga pozdravi rekóč: »Henrik, ti pojdeš letos v gorenje nadstropje; še mimo iti te ne bodem več videla!« in gledala ga je žalostna. — Kakó kratek nagovor bivšega učitelja in učiteljice, in kakó nežna ljubezen, kakó ljubeće srcé govori iz teh kratkih besed! In takih ganljivih mest je knjiga polna, prepolna. Tù je treba le čitati, kakó se popisuje v tretjem berilu nesreča malega Robetti-ja, učenca II. razreda, ki je vidóč, kakó ima priti majhen učenec iz nižega oddelka I. razreda pod voz, skočil ponj ter ga rešil, a sam prekasen, bil povožen; v šestem berilu »Un tratto generoso« (Blagodušen čin), kakó so hudobni součenci dražili ubozega Crossi-ja, ki je imel mrtvo roko, privezано z ruto okoli vratú, katerega oče je šel v Ameriko, a mati je nosila okoli prodajat zelenjad, kakó je Crossi razdražen vrgel na svoje dražilce tintnik, ki je pa zadel vstopivšega učitelja, in kakó se je največi in najboljši učenec Garonne oglasil, da je ón vrgel, hotéč pokriti ubozega tovariša ter dostati zanj kazen; zopet v osmem berilu »In una soffitta« (V nekem podstrešji), kakó je Henrik z materjo in sestro vred nesel bolnej materi Crossi-jejev majhen dar v denarji in perilu, kakó so našli Crossi-ja v prazni in temni sobici pod streho, ko je, ne imejóč mize, klečé na tleh, pisal nalogo na stolu. — In takó se nadaljuje skozi celo vrsto. Našel bi težko káko berilo, ki bi ne »merilo naravnost v srcé!« In ako so tudi mej njimi nekateri spisi, ki imajo v prvi vrsti namen navduševati za različne vrline človeške, kot: hvaležnost, poštenost, potrpežljivost, ponižnost, spravljivost i. t. d. vender se dobí v vsakem, če tudi kratko mestice — kakor v prvem berilu —, ki sega čitalcu globoko v srcé.

Jako važno čustvo je De Amicisu domoljubje. Njemu je posvetil velik del svoje knjige. Práv naravno. Bil je vojak, udeležil se je boja za domovino, uredoval je vojaški list: zgola odnošaji, ki unemajo in užigajo domoljubje. Kakor si je sè svojimi vojaštvenimi spisi razširil pisateljsko imé čez meje svoje domovine, takó moramo pritrđiti, da je tudi v tej knjigi posebno pozornost obrnil berilom, posvečenim domoljubju ter odkazal v njih važno ulogo vojaštvu, ki mu je glavni zastopnik domoljubja. Takó je odmenil 19. berilo »I soldati« vzbujanju spoštovanja, sočutja in ljubezni do vojakov. Vojaki gredó z vaje mimo šolskega poslopja ravno ko nehava pouk. Otroci se nabirajo pred šolo, gledajóč mimo idóce kardelo vojakov. Hudobni Franti se porogljivo zasmeye šepajóčemu vojaku, pa hitro začuti roko na rami, obrne se: bil je voditelj. »Pazi!« — reče mu ta — »zasramovati vojaka, ko je v vrstah, ko ne more ni maščevati se ni odgovoriti, je tóliko, kakor psovati zvezanega človeka: to je podlost Vi morate imeti radi vojake, otroci! Oni so naši branitelji, ki bi se dali ubiti za nas, ako bi jutri pretila kaka tuja armada naši deželi«. — Z isto namero je pisano tudi berilo »L' esercito« (Armada), v katerem kaže pisatelj mlademu bralcu krasoto domačega vojaštva, pa ga zajedno tudi opozarja na težavno nalogo, ko mora biti vsak hip pripravljeno dati svoje življenje za domovino. In da bi mladega bralca bolje navdušil za to težavno in sveto nalogo, vpletel je pisatelj v svojo knjigo epizode iz vojsk, važnih za zjedinenje Italije. Taki epizodi sti »La piccola vedetta lombarda« (Mala straža lombardijska) in »Il tamburino sardo« (Bobnarček sardinski). Ni brez namena, da je v vsaki teh povestic glavna oseba v starosti odraslega dečka, tudi ni brez pomena, da sta dečka padla zadeta od sovražne krogle — za domovino. S tema pripovesticama je pisatelj več dosegel, nego z mnogimi drugimi sestavki, v katerih gojí domoljubje, navdušuje mladino za može zaslužne za Italijo. — Kakó važna mu je ljubezen za domovino, vidi se tudi iz tega, da poučuje mladega bralca v posebnem berilu, kakó se mu je vesti po cestah in po ulicah, rekóč: Spoštuj cesto! Vzgoja národa se sodi pred vsem po njegovem obnašanji na ulici.

In ko zna izborni pisatelj s takó toplimi besedami mlademu bralcu omiliti osebe, katerih ni še nikedar videl, navdušiti ga za dejanja, katerih ne zna še práv ceniti, kakó goróče še le unema

mlada srca za stariše, sploh za osebe, katere otrok vsak dan vidi, od katerih zavisnost mu ugaja, ker prejema iz njih rok dan na dan dobroto vrhu dobrote, ali pa jih je sam videl trpeti, boriti se s težavnimi, nepremagljivimi zaprekami. Res da se zdi ta naloga pisateljeva lahkejša, k temu mu daje neko podlogo izkušnost otroka samega. Pisatelj oživlja v otrokovej duši stare vtiske, a ti vtiski so — kakor vsa prirodna svojstva otroška — le površni, pogled njegov za vse, kar ga obdaja, plitev. Tej površnosti, tej plitvosti pride na pomoč pisatelj. On ne kaže mlademu bralcu kaj posebno novega, a kaže mu vse takó, kakor do sedaj ni bil navajen gledati, takó, kakor kaže učitelj pri nazornem nauku šolskemu otroku stvari, katere je užé sto in stokrat videl in jih vender práv ni videl. In kdó nas ni poskusil, kakó je to težko. A tudi to je pisatelj mojstersko zvršil. Kakó? treba je le čitati. Več kot uverjen sem, da mora biti mojih misli, kdór je le enkrat prebral berilo »Mia madre« (Moja mati), »Mio padre« (Moj oče) ali »Mia sorella« (Moja sestra).

Poleg ljubezni do starišev, sorodnikov in dobrotnikov gojí s plantécím ognjem sočutje za ubožce in nesrečnike. Dà, jaz menim, da je práv to jeden glavnih vzrokov, da je knjiga prišla na svitlo. Pač so menda v Italiji jednaki odnošaji, kakor tù pri nas in kakor so više na Nemškem, kder se vse uklanja možu znanega gasla »Beati possidentes«. Ne takó! Italija je v tem pogledu še na slabšem. Tam stoprv veljajo besede našega Stritarja: »Deset jih orje in seje, eden žanje. Še žanje ne sam; drugi žanjejo zanj. Deset, sto, tisoč jih dela, eden uživa«. Tej žalostni socialni nedostatnosti v svoji domovini hoče tudi De Amicis opomoči uprav sè svojo knjigo — zopet po Stritarjevem nauku: »Vsmiljenja učimo svoje otroke; kader bode vsmiljenje ukoreninjeno v vsakem človeškem srcu, kader bode vsmiljen ves človeški rod; tedaj izgine sè sveta polovica človeškega gorja«. In ta nauk vsmiljenja je našel v De Amicisu gorécéga učitelja in s tem ubožci in nesrečniki krepkega zagovornika. Posebno spoštljivo piše pisatelj o revežih. Tudi tem — po imenu beračem — odmenil je posebno berilo »I poveri«. Práv takó sočutno govóri o revežih na toliko in toliko drugih mestih svoje knjige. In da bi bilo tem laže vzbuditi to sočutje osobito v čitalcih iz boljših stanov, izkuša pred vsem ovreči napačno misel, da se niže ljudstvo pečá z nečastnimi opravili, nevrednimi pristnega človeka, da so dela nižjega ljudstva absolutno nekaj sramotnega za omikane ljudi. — Le kratek vzgled. Henrika pride obiskat součeneec, sin ubozega zidarja. Mej igro dobita majhno južino, katero zavzijeta sedé na divanu. Ko vstaneta, zapazi Henrik, da je njegov soigralec umazal divan sè svojo obleko polno apnenih madežev ter hoče to izčistiti. Pa oče ga zadrží ter potem sam skrivaj očisti. Po igri odide mali »zidarček«, oče pa stopi k Henriku in mu reče: »Veš, sinček, zakaj sem ti branil očediti divan? Ker bi čiščenje vpričo tvojega tovariša bilo nekako oponašanje, da je ón divan umazal. In to bi ne bilo práv, ker ni tega storil nalašč in ker je to storil z obleko svojega očeta, ki si jo je poapnil pri delu. In to, kar se stóri pri delu, ni umazanost: prah je, apno, pokost, in vse, kar hočeš; a ne umazanost. Delo ne umaže. Nikedar ne reči o delavci prišedšem z dela: Umazan je. Rěči moraš: Na obleki ima znamenja, sledove svojega dela. Zapomni si to! In imej rad »zidarčka«, najprej ker je tvoj tovariš, in potem ker je sinček ubozega rokodelca.

Nekaj posebnega ima še ta knjiga za naše slov. pisatelje, pri katerih smo slov. učitelji do sedaj kaj enacega pogrešali, izrazuje pri posebnih prilikah tudi svojo nevoljo, menim namreč spoštovanje in ljubezen do šole in učiteljstva. Ker se mi vidi knjiga tudi v tem pogledu eminentne važnosti za slov. učiteljstvo in pisateljstvo, naj kar tù prevedem berilo »Gratitudine« za vzgled.

»Hvaležnost. — Tvoj tovariš Stardi se ne toži nikedar čez svojega učitelja, tega sem uveren. — »Učitelj je bil slabe volje, bil je nepotrpežljiv« praviš ti nekako nevoljen. Pomisli nekóliko, kólikokrat si ti nepotrpežljiv, in s kom? sè svojim očetom in svojo materjo, s katerima »nepotrpežljiv biti je zločin. Ima pač práv tvoj učitelj, da je kakošenkrat nepotrpežljiv. Pomisli, da da se tóliko let trudi z dečki, in če jih je imel mnogo ljubeznjivih in uljudnih, našel jih je tudi »premnogo nehvaležnih, ki so zlorabili njegovo dobroto ter niso znali ceniti njegov trud in da »žal! dajate mu vsi več britkosti nego zadostil. Pomisli, da bi najsvetejši človek tega sveta, postavljen na njegovo mesto, dal premagati se kakošenkrat jezi. In potem, če bi vedel, kólikrat »uči učitelj bolan, samo ker ni bolezen dovólj velika, da bi se dal oprostiti od pouka, ter je »nepotrpežljiv, ker trpí, in jako ga boli videti, da vi tega ne zapazite ter to zlorabite. Spoštuj, »ljubi svojega učitelja, sinček! Ljubi ga, ker ga ljubi tvoj oče in ga spoštuje; ker ón, posvečuje »svoje življenje blaginji tóliko dečkov, ki ga bodo pozabljali; ljubi ga, ker ti razvija in razsvit- »ljuje razum in ti vzgojuje srce; kajti necega dné, ko bodeš mož, in ne bodeva več na svetu ni »jaz ni ón, predočevala se ti bode njegova podoba često v duhu poleg moje, in takrat, glej, »spominjal se bodeš nekaterih izrazov boli in utrujenosti na njegovem dobrem, poštenjaškem obrazu, »na katere sedaj ne paziš, in težko ti bode to delo, tudi po tridesetih letih; in sramoval se bodeš, »žalilo te bode, da ga nisi imel rad, da si se proti njemu slabo obnašal. Ljubi svojega učitelja;

»kajti on spada k oni veliki 50.000 brojecej družini početnih poučevalcev, raztresenih po vsej Italiji, kateri so očetje razuma milijonov dečkov, ki rasejo s teboj; delavci slabo spoznavani in slabo plačevani, ki pripravljajo našej deželi ljudstvo boljše od sedanjega. Jaz nisem zadovoljen, da ljubiš mene, če ne ljubiš tudi vseh tistih, ki ti delé dobrote, in mej temi »je tvoj učitelj prvi, potem tvoji sorodniki. Ljubi ga, kakor bi ljubil mojega brata; ljubi ga, kadar te hvali in kadar te graja, kadar je pravičen in kadar se ti zdí, da bi bil krivičen, ljubi ga, kadar je vesel in prijazen in še bolj, kadar ga vidiš žalostnega. Ljubi ga vedno. In izgovarjaj zmeraj sè spoštljivostjo to ime »učitelj«, ki je za imenom očetovim najplemenitejše, najslajše ime, katero more dati človek človeku. Tvoj oče.« (Dalje prih.)

Od Kolpe. (Dalje in konec.) Pri lepopisji naj se pazi na lepo in pravilno pisavo. Gleda naj se užé pri začetnikih na to, da bodo pri pisanji prav sedeli in prav držali pero; težko se učenci odvadijo, česar so se bili navadili v prejšnjih letih. Težave ima pozneje učitelj z onimi učenci, ki pri pisanji prav ne sedé, in čestokrat otroci začnó jokati, rekoč, da ne morejo drugače sedeti ali držati peresa z raztegnenimi prsti. Učitelj naj otrokom zvezke mej pisanjem pregleduje in potrpežljivo in vspodbudljivo popravlja, kar vidi napačnega.

Risanje je po nekaterih šolah prav dobro. Učitelj naj skrbi, da bode prehajaje od lažjega do težjega prišel do zažljenega smotra. Prettenhoferjeve lepopisnice in risanke rabijo naj se po vseh šolah tudi v bodočem šolskem letu.

Telovadba naj se ne opušča. Čeravno se pri šolah ne nahajajo posebna telovadišča, vendar naj učitelj z učenci telovadi ali na hodišču, v veži ali v šolskej sobi, kajti telovadba je za dečke še vedno obligatna.

Pri ženskih ročnih delih ne zadostuje, da se učenke vadijo le plesti in kvačkati; učé naj se tudi šivati, krpati in vadijo naj se sploh del, katere bodo v življenji najbolj potrebovale.

V kmetijstvu poučevalo se je po vseh šolah največ iz sadjarstva v dobrim uspehom. Pri nekaterih šolah nahajajo se prav lepi šolski vrti (v Črnomlji, Metliki in v Podzemlji), pri nekaterih so se še le osnovali in pri drugih se še le napravljajo. — Gledé šolske sobe oménja gosp. nadzornik: Učitelj naj vedno skrbi, da bode šola snažna in čista. Vsak dan naj se pometa in klopí in podobe obrišejo prahu in pajčevin. Po pouku naj učitelj odpira okna in vrata, da se šola dobro prezrači. Učitelj naj bode $\frac{1}{4}$ ure prej in $\frac{1}{4}$ ure po šoli v šolskej sobi. Prihajajoči učenci naj ga spodobno pozdravljajo; pripravljajo naj se za pouk. Kjer vidi, da je treba kake pomoči, pomaga naj ljubeznjivo užé pred poukom tudi sam. — Učenci naj hodijo v šolo lepo umiti, počesani in snažno opravljeni; deklice naj vzamejo robce z glave in ostanejo naj ves čas razoglave. Vadi naj učence, da ne bodo obrezkov, koščekov papirja in drugih stvari metali po tleh. Če zagleda pri kacem učencu kaj jednacega na tleh, takoj naj mu ukaže pobrati in spraviti v žep ali pa nesti ven. Takó se bodo učenci nevedé privadili snagi in tudi domá ne bodo trpeli nesnage.

Šolske knjižnice se množé. Voditelji naj pri sejah kraj. šol. svéta vsako leto predlagajo, da se neka vsota stavi v proračun za šol. knjižnico. Vse knjižnice naj se še jedenkrat natanko pregledajo.

Pri 4. točki dnevnega reda oménja g. nadzornik §. 17. postave z 29. dné aprila 1873. l. štev. 21. Ta postava ima namreč veljavo jedino le za trge in mesta. Le vnanji otroci hodijo v vsakdanjo šolo do 12. leta, od 12. do 14. leta pa v ponavljalno; dalje prebere g. predsednik odlok vis. c. kr. naučnega ministerstva z 21. dné febr. t. l. št. 13114/86, da se med nalezljive bolezni prišteva tudi »parolitis« in »dysenterie«. Parolitis so neke bule za ušesi; te otekó in provzročujejo hude bolečine; dysenterie je pa neka »griza«; slednjič sklep vis. c. kr. dež. šol. svéta z 5. dné febr. t. l. štev. 656., da se ima nemški pouk začeti še le s tretjim šolskim letom.

Š 1. septembrom 1886/87. l. odprla se je slovesno nova jednorazrednica v Doblíah.

O 5. točki dnevnega reda: »Kakó naj si učitelj pridobi ljubezen starišev in učencev, kar je glavna podloga redni hoji v šolo in uspešnemu delovanju?« določi g. predsednik poročevalcem: g. Bartel-na iz Semiča, g. Gregorača in gdč. Parmo iz Metlike. Preveč bi bilo, ako bi hotel njih govore natančno objavljati. Iz poročil vseh treh poročevalcev posnamem samo glavne točke in misli. Otroci pridejo v šolo z nekakim strahom in sè skrbjo. Domá jih stariši, bratje in sestre pogosto plašé sè šolo. Ako jih učitelj užé prvi dan ljubeznjivo vzprejme, se z njimi prijazno pogovarja, zginja jim ta bojazen od dné do dné in učitelj postana jim prav priljubljena osoba — pravi oče. Učitelj naj bode tedaj z otroci vedno prijazen. V šoli naj se učitelj obnaša vedno dostojno, nikdar naj ne razgraja in vpije nad učenci, kajti s takim ravnanjem ne bode si pridobil otroških src. Z vsemi učenci naj učitelj jednako postopa. Velika napaka bi bila, ako

bi imel otroke gospodarskih in bogatih starišev rajše, kakor otroke siromakov in kmetov. Učitelj naj bode vedno nepristransk. Pri težjih predmetih in pri nalogah naj učitelj slabjšim učencem dobrotljivo pomaga; pazi naj, da slabjši učenci ne izgubé poguma. Otroci bodo uvideli, da jim njihov učitelj želi le dobro, da je njihov dobrotnik. — Učiteljevo vedenje mora biti vedno in povsod v pravem soglasji z njegovim poukom. »Verba movent, exemplo trahunt«, pravi resničen pregovor. Učiteljevega vedenja ne opazujejo učenci le v učilnici, ampak tudi zunaj nje. Posebno pa tudi odrasli ljudje gledajo na učiteljevo obnašanje. Z lepim, prijaznim obnašenjem pridobí si učitelj ljubezen in spoštovanje mladih in starih. — Učitelj je vzgojitelj. Kakošen je učitelj, taki so učenci. Učitelj bodi pravi značaj, značaji bodo potem tudi otroci. Nikoli naj učitelj ne pozabi, da nismo ustvarjeni za ta, nego za óni svet. Ves njegov pouk naj bode na podlogi sv. vere. Veren in dober kristijan mora biti učitelj, da si pridobí ljubezen in spoštovanje starišev in učencev i. t. d. Govori vseh treh č. poročevalcev vzprejeti so bili sè splošnim odobravanjem; posebno nas je pa veselilo, ko smo slišali gđe. M. Parmo govoriti lépo, čisto in pravilno slovenščino.

O 6. točki: »Kaj je glavni namen šolskemu vrtu?« poroča najprej nadučitelj Šest iz Metlike. On pravi, da je sadjarstvo na Kranjskem še sploh na nizkej stopinji. Dolgo časa se za povzdigo te stroke kmetijstva ni ničesar zgodilo. Sedaj pa, ko se je prikazala trtna uš, začela se je sadjarstvu obratiti večja pozornost. — Šolska oblastva energično zahtevajo, da se pri vsakej šoli osnuje tudi vrt, kjer se učenci učé vzrejati sadno drevje. Iz šol. vrta dobivajo učenci in posestniki zastonj ali za male krajcarje sadnega drevja; sadje se lahko razprodá, in blagostanje našega ubogega kmeta se izboljšuje.

Otroci na šol. vrtu sami cepijo drevesca. Noben učenec ne bi dal ali poškodoval svojega drevesca za noben denar. »Kar nečeš, da bi tebi drugi storili, tega tudi ti drugim ne stori«. Vzpomladi razkazuje učitelj učencem razna drevesa in cvetice. Kakó krasno cveté to ali ono drevo, ta ali ona cvetica! Vsega tega bi pa ne bilo, ako bi drevja in cvetic ne vzrejala nevidna božja roka. Učitelj na šol. vrtu vpliva na нравnost svojih učencev. — Na šol. vrtu ima učitelj tudi razne strupene rastline. Te pri priliki pokaže učencem. Šol. vrt pospešuje naravoslovni pouk i. t. d. Iz govora g. Šesta bi posneli: 1. Šolski vrt pospešuje napredek in splošno omiko. 2. Iz šol. vrta naj dobivajo posestniki sadnega drevja. 3. Šol. vrt pospešuje blagostanje revnega kmeta. 4. Šolski vrt vpliva na нравnost otrok. 5. Šol. vrt je podloga naravopisnem pouku. 6. Šol. vrt je učencem in učitelju v razveseljevanje.

Na to govori o šol. vrtu še g. Šetina iz Črnomlja. On se z nazori predgovornika strinja, oménja pa, da ni šol. vrtu namen, da bi bil javna ali občinska drevesnica, ampak namen mu je le, da se v njem otroci vadijo saditi, cepiti in vzrejati sadno drevje. Če se po šol. vrtilh tedaj ne vidi na tisoče drevesec, nismo krivi učitelji, kajti nam ni dolžnost, biti občinskim hlapcem. Iz njegovega govora povzamem: 1. Šol. vrt in njegovo oskrbovanje je postranska naloga učiteljeva. 2. Vzreja naj se na šol. vrtu le primerno število drevesec. 3. Učitelj naj se ne sili, da bi na šol. vrtu oskrboval dela težakov. 4. Mladim učiteljem naj se dá prilika, da se bodo za časa njihovega šolanja v sadjarstvu temeljito izobrazili. 5. Vis. c. kr. deželni šol. svèt naj izdá natančno normalo, kakó se morajo šol. vrtil oskrbovati, in ónim učiteljem, ki oskrbujejo šol. vrt, naj se dá vsako leto primerna nagrada. 6. Kmetijskih nadzornikov nam ni potreba. — Tudi govora gg. Šesta in Šetine (in zadnjega našvétí) se odobravata.

Pri pogovoru o učnih knjigah za prihodnje šol. leto sklene zbor, da se bodo tudi l. 1887/8. rabile do sedaj vpeljane knjige, samo na čveterorazrednicah naj se v 2. razredu rabi Razinger-Žumerjev Abecednik namesto Začetnice; za 1. razred naj se omisli Praprotnikov slov. Abecednik.

O šol. knjižnici poroča predsednik knjižničnega odbora, g. Rupnik iz Črnomlja. 1886. l. štela je naša knjižnica 763, letos pa ima užé 852 raznih knjig. V nakup se nasvetujejo: Stritarjevi zbrani spisi, »Šolske Drobtinice« (spis. Fr. Jamšek), Logika (spis. dr. J. Križan), Občno vzgojeslovje (izdalo pedag. društvo na Krškem), Slomšekovi zbrani spisi. G. Šetina predlaga, da bi se pod roko kupila knjižnica zbirko klasikov in drugih nemških knjig. Zbor knjige pregleda in predlog g. Šetine vzprejme.

G. Trošt iz Vinice predlaga, da naj se knjižničnemu odboru izreče priznanje in zahvala na njegovem trudu, in da naj se per accl. voli zopet stari odbor. Se zgodí.

V stalni odbor izvoljeni so bili: gg. Rupnik, Šest, Šetina in Trošt.

Pismenih posameznih nasvétov ni bilo, ustmeno predlaga g. Rupnik: Sl. c. kr. okr. šol. svèt naj dela na to, da se bodo doklade za šol. potrebe pobirale pri davkarjih precej začetkom leta z direktnimi davki. Kraj. šol. svèt tudi o začetku leta denar rabi, navada pa je, da pred-

sedniki kraj. šol. sveta še le koncem meseca junija, ali pa še le na konci leta pri davkarijah denar za stvarne šol. potrebsčine dobé. — Se vzprejme.

Ker se nobeden več ne oglasi k besedi, vstane učiteljstvo, g. nadzornik se zahvali c. kr. okraj. komisarju, ki nas je počastil sè svojo pričujočnostjo, zahvali se referentom in vsem drugim za zanimanje in poslušanje pri razpravi toček dnevnega reda, opominja učiteljstvo k ljubezni in neomahljivej udanosti do presvetlega cesarja Franca Jožefa in Nj. prevzvišene cesarske hiše in s trikratnim »živio-klicem« na našega presvetlega vladarja zaključí zborovanje. Ko se odpoje cesarska pesen, zahvali se v imenu tovarišev nadučitelj Šest g. nadzorniku za izvrstno in nepristransko vodstvo konferencije. Na to izplačala se nam je potnina.

Uzé mej zborovanjem rekel nam je g. Šetina, da bode naš preljubi gosp. nadzornik obhajal začetkom septembra t. l. 25letnico svojega službovanja. Pogovorili naj bi se torej, kako bi mi učitelji to svečanost dostojno poveksali in pokazali voditelju — nadzorniku svojo ljubezen in udanost. Komaj pa smo se bili sošli pri vkupnem obedu, razodene nam g. nadzornik, da ne misli septembra obhajati nikake posebne 25letnice, a da želí v ta namen danes z dragimi sotrudniki svojimi bratski se veseliti. In res! Komaj smo se nekoliko okrepčali z okusnimi jedili, razvije se prava národna veselica. V jedrnatem, pol ure trajajočem govoru, opisal in naštel nam je g. Šetina brezštevilne zasluge, katere si je slavljenec v 25. letih stekel posebno za mesto Črnomelj in kot nadzornik za šole in učitelje vsega okraja. Njegovemu (Šetinatovem) govoru sledil je gromoviti »živio« g. nadzorniku; onstran Lahinje odmevali pa so topíci svoj ozdrav. Počastili so nas pri tej priliki tudi: c. kr. okraj. komisar g. Orschulek, g. župan Šuštersiç, c. kr. notar g. Kupljan in okrajni zdravnik g. Pavlin. Napivalo in govorilo se je še prav mnogo, tako n. pr. presvetlemu cesarju Francu Jožefu I., deželnemu predsedniku, učiteljstvu i. t. d. G. Šetina oménja, da učiteljsko Črnomeljsko društvo užé 10 dolgih let spi in počiva. Vspodbuja nas, da bi društvo zopet oživili. Vse učiteljstvo ta predlog z navdušenjem vzprejme. —

Čas nam je le prehitro pretekel, razšli smo se proti večeru vsak na svoj dom, želeç g. nadzorniku, da bi tudi 50letnico svojega službovanja še zdrav, sreçen in zadovoljen obhajal, samim sebi pa, da bi se tudi pri prihodnjem zborovanji še vsi sošli. Daj Bog!

Naj še omenim, da se je pri tej priliki na predlog g. Šesta nabralo 16:1 gl. za spominek ranjkemu učitelju Janezu Anžičku, na predlog g. Šetine pa 11 gl. za spominek ranjk. učitelju Jarneju Hočevvarju in 7:1 gl. za spominek L. Gorenjcu, žup. v Adlešičih. S tem blagim činom pokazali smo, da naša kolegijalnost gré tudi onstran groba. Umrlí tovariši pa naj v miru božjem počivajo!

Iz Logaškega okraja. — Če tudi so si poročila o okrajnih učiteljskih konferencijah druga drugi zelo podobna ter opisujejo v mnogih toçkah skoro jedno in isto, so vendar za zavedno učiteljstvo zanimiva, kajti ona kažejo v večjej ali manjšej meri mišljenje in delovanje učiteljskega objekta dotičnega okraja. Oziraje se na zgoraj navedeno, tudi jaz tù s temi vrsticami popisujem naše letošnje uradno zborovanje, katero se je vršilo v 2. dan avgusta t. l. v Gorenjelogaškem šolskem poslopji. Takoj po 9. uri otvoril je gosp. nadzornik Fr. Grkman s prijaznim pozdravom zborovanje v navzočnosti gosp. glavarjevega namestnika in več učiteljev iz Postojnskega, Ljubljanskega in Kameniškega okraja ter si izbral svojim namestnikom gosp. nadučitelja Dermelja. Zapisnikarjem sta bila z vsklikom izbrana gg. Poklukar in Schiffrer. Po tej izvolitvi je preçital po uradnih opravilih zadržanega gosp. glavarja jako laskavi pozdrav, kojega je učiteljstvo z »živio« vzprejelo. Naznanjaje užé večinoma znane uradne ukaze in naredbe prešel je na običajne opazke ter nam osobito priporočal paziti na razširjevanje nalezljivih bolezni mej mladino in delati z vsemi silami na to, da se užé v kalu zatró. Mnogo šolskih sob je še premajhnih, mnogo klopi nepriljubljenih, pa tudi umazanih podov in nesnažnih stranišč je še vedno odveç. Cesarjeve podobe so užé v mnogih šolah jako slabe, zato naj se namesté z novimi in sedanji starosti milega vladarja primernimi. Pred vratni več šolskih sob manjka slamnatih pletenic in tudi z drvi se tù pa tam po zimi preveç varuèno ravná. Če se z odloèenimi drvi ne shaja, naj jih krajni šolski svèt oskrbi več; prezebatí otroci pri pouku ne morejo in tudi ne smejo. Da bode šola vendar jedenkrat užé z učnimi pripomoçki oskrbljena, naj učiteljstvo pazi, da krajni šolski svèt tudi to oskrbí, kar se je v proraèun vzprejelo. Dobre knjige n. pr. »Angeljček«, »Zvončki« in druge naj se v večjih iztisih oskrbé in v šolsko knjižnico uvrsté. V ponavljalni šoli naj se spisuje tudi zapisnik, razrednica in tednik, pa ne sè svinènikom, kakor se je v preteklem šolskem letu nekje godilo. V kroniko naj se vpiše tudi kedaj je dobil ta ali oni starostno doklado in drugi šolstvo in učiteljstvo zadevajoçi važni dogodki. Vse prošnje in pritožbe naj se vlagajo poptoma šolsk. voditeljstva in kraj. šolsk. sveta pri c. k. okraj. šolsk. svétu in na prošnjah za pode-

lenje služeb naj se napiše na vnanji strani zdolaj tudi razpisni termin. Učiteljstvo naj pazi vedno in povsod na lepo uljudno vedenje maldine. Četrt ure pred ukom naj bode vsak učitelj in učiteljica na svojem mestu v šoli; pa tudi v prenehlejših naj ne bode mladina sama sebi prepuščena. Z napredkom pri pouku je bil gosp. nadzornik po vsem zadovoljen, oziroma popolnoma zadovoljen. Le čitalo naj bi se bolj počasi in glasneje. Pri obravnavi prirodopisnih berilnih vaj naj se imá v prvej vrsti v mislih kmetijstvo — poglobitni popravek tukajšnjega prebivalstva. Telovadi naj se v poletnem času tam, kjer nij telovadišč, v vezi ali na kakem drugem primernem prostoru. Neobligatni nemščini naj se odločijo zadnje ure, katere naj se osobito z dejanskimi vajami dobro porabijo; z golim suhoparnim prestavljanjem se še ne doseže namen.

Opis tukajšnjega okraja bodo oskrbeli, če bode okraj. šolski svét in učiteljstvo storilo svojo dolžnost, v ta namen izvoljeni g. g. nadučitelji Ribnikar, Bénédek in Poženel.

Vprašanje »Kako je mogoče pri ponavljalnem pouku uspešno delovati? je reševal jako obširno gosp. nadučitelj Pipan. Razpravo priobči v svojem času »Učit. Tovariš«.

Obstoječe postavne določbe zadevajoče oprostitev mladine od hoje v ljudske šole je prečitala po žrebu odločena gospica Kopše, učiteljica ženskih ročnih del v Idriji. Pri tej točki se nijso vjemale misli o tem, ali naj se razdelé »izpustnice« koncem vsakdanje ali ponavljalne šole. Ker o tej zadevi postava nič ne določuje, ostalo bode torej pri tem, kar učiteljstvo spozná najbolje.

Mesto lansko leto iz okraj. šolsk. svéta prostovoljno izstopivšega uda g. B. je bil izvoljen gosp. Poženel.

Izmej posameznih nasvétov — pobožnih želj — naj omenim to-le: Krajni šolski svéti naj se prisilijo, da oskrbé ubožnim otrokom potrebne knjige in samoučila. Denar za oskrbovanje šolskih vrtov naj se izroči takoj v začetku šolskega leta dotičnim oskrbovalcem. Po gosp. nadučitelju Božiču sestavljen pregled perijodičnih vlog šolskim gosposkam naj se avtografira in vsem šolam v uradno porabo razpošlje.

Ko je še g. Božič prečital prostovoljno sestavljeno obširno razpravo o šolskih zamudah, zapeli smo po običajnem trikratnem »živio« in »slava-klicu« presvetlemu vladarju cesarsko pesen ter smo šli k vkupnemu obedu k g. Riharju.

Tù je bilo precej živahno, a bilo bi izvestno še bolj, ako bi nam bil gostilničar odločil vsaj toliko prostora, da bi bili vsi pod jedno streho. Žal, da so bili naši vrli sobratje iz drugih okrajev po gostilničarjevi krivdi skoro na ptujem! —

Popoldne, točno ob peti uri, smo se pa zopet sešli na Dolenjelogaškem šolskem vrtu, kjer nam je gosp. tajnik kmetijske družbe in popotovalni učitelj Pirc razlagal, kako naj si uredimo s pomočjo kraj. šolsk. svétov (ti imajo za take stvari možno trdno zadrženo) šolske vrte, da bodo národu v pouk in posnemo. Méj drugim je priporočal, da naj se šolski vrt razdeli v deset delov, od katerih naj se porabi dve desetnini v sejalnico in pikirne lešice, a ostalih osem desetnin pa v drevesnico. Vsaka tabla ima pri tej razdelitvi tri leta počitka. Jedino uspešno sredstvo zoper drevesne uši je to, da se jih z roko zmasti ali — nij baš prav lepo — pomečka.

Po končanem predavanji in ogledovanji krasnega šolskega poslopja in vzgledno urejenega šolskega vrta smo se razšli z gotovo nado, da se leto osorej zopet vidimo.

Konečno bodi še omenjeno, da nas je v Dolenjem Logateci počastil poleg gosp. nadzornika Žumra in lepega števila še popoldne došlih učiteljev Kameniškega okraja sè svojo navzočnostjo tudi iz Idrije došli c. k. okraj. glavar dr. Russ, kateri nam je v svoji skrbljivosti potnino užé nekaj dni pred konferenco, po pošti poslal. Na zdar!

Iz Ljubljane. Zborovanje tukajšnjih slovenskih učiteljskih društev bode po odborovih sklepih v 5. in 6. dan oktobra t. l. Prihodnjič naznanimo natančni vzpored k tej učiteljski skupščini.

— Vse tukajšnje mestne ljudske in srednje šole začénjajo se v 16. in 19. dan sept. t. l. Število učencev je povsod izdatno narastlo. Dela bode zopet mnogo. Bog daj povsod uspeh in srečo!

— Šolske priprave prodajati ne smejo služniki na državnih srednjih šolah.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Anton Levstik, IV. uč. v Senožečah, je za trdno postavljen na II. uč. mesto ravno tù. — G. Leopold Suhadobnik, učitelj v Šmartinem pod Šmarjino goro (v Ljubljanski okolici), gre v pokoj.